

A VÉDELEM BÉRE 6. A MAGYAR NEMZETI FILM- ÉS MÉDIAVAGYON VÉDELME ÉS HASZNOSÍTÁSA

1. Bevezetés

Minden civilizált, kulturális örökséggel rendelkező ország érdeke és alapvető feladata 100-120 éves nemzeti filmkincsének megőrzése, felújítása, gyarapítása és elérhetővé tétele. A magyarországi rendszerváltozást követő években szinte azonnal napirendre került a mozgóképtörvény és a médiatörvény megalkotása, és ezzel összefüggésben az állami tulajdonban lévő filmszakmai vállalatok és közszolgálati médiaszolgáltatók jogállásának tisztázása, illetve ennek részeként e vállalatok keretei között készült filmvagyon és médiavagyon (a magyar mozgóképkincs) sorsának rendezése vagy privatizáció útján, vagy más állami szervezetek alá történő besorolásával. Mindez összecsengett a mozgóképtörvény előkészítésére hivatott Filmszakmai Kerekasztal¹ véleményével: „Az állami tulajdonban lévő filmszakmai vállalatok rendelkeznek azzal a vagyontömeggel, amelynek célszerű hasznosítása biztosíthatja a filmgyártás infrastrukturális hátterét, állami kézben való megőrzését. A nemzeti filmgyártás stratégiai elemeit állami tulajdonban kell tartani.”²

A rendezés alapfeltétele volt a mozgóképgyártás és -forgalmazás stratégiai elemeinek állami tulajdonban tartása, miután az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Részvénytársaság (a továbbiakban: ÁPV Rt.) korábbi koncepciója az állami tulajdonban lévő magyar nemzeti filmvagyon privatizációját sem zárta ki. Ennek a piacorientált szemléletnek esett áldozatul a Könyves Kálmán körüti MOVI (Magyar Mozi- és Videofilmgyár), a Mafilm Pasaréti úti telephelye és a Róna utcai Mafilm-telep jelentős része. A Mafilm, a MOKÉP Mozgóképforgalmazási Rt., a Filmlaboratórium, az állami stúdióvállalatok és a Pannónia Filmstúdió vonatkozásában az ÁPV Rt. 2002 novemberében megfogalmazott koncepciója már abból indult ki, hogy ez a filmes portfólió „rendszeridegen az állami vagyonkezelő piaci, tehát haszonelvű szemléletéhez, és ezért célszerűnek tartanak – megfelelő előkészítés (például tőkeemelés) mellett – e cégek privatizációját, vagy esetleg más állami szervezet alá történő besorolását”.³

Jelen írás ezeknek a folyamatoknak az előkészítési, jogalkotási és intézményszervezési lépéseit foglalja össze az azóta eltelt több mint két évtized távlatából.

¹ A mozgóképtörvény megalkotására 2002-ben alakult, a filmszakma szereplőit tömörítő testület.

² Javaslat a mozgóképtörvényre, valamint a magyar mozgóképkultúra és -ipar fejlesztését szolgáló kormányzati döntésekre. VI. fejezet 3. pont. 2002. augusztus 9.

³ Bővebben lásd *Kemény Csaba: A magyar nemzeti filmvagyon sorsa. Magyar Nemzet*, 2003. április 15.

2. Előzmények

A rendezés alapkérdése az volt, hogy hova kerüljön az állami filmgyártás idején, 1948–1987 között gyártott 830 film tulajdon- és forgalmazási joga. Meg kellett teremteni továbbá a garanciáit annak is, hogy a filmvagyon hasznosításából származó bevételekből megfelelő díjazást kapjanak szerzői jogi és szomszédos jogi jogosultak. Az érintett filmes szervezetek, cégek és intézmények vezetői, valamint az illetékes minisztériumok (a privatizációs és a művelődési tárca) képviselői hosszú évekig vitatkoztak ezeken a kérdéseken, de 2003-ig az Országgyűlés kulturális bizottságától egyetlen javaslat sem került a törvényhozáshoz. A megoldást nehezítette, hogy a filmek belföldi forgalmazási jogai a MOKÉP Mozgókép-forgalmazási Rt.-nél voltak, a külföldiek pedig a Hungarofilm Kft.-nél. A nemzeti kulturális közkinccs értékét egy vagyonértékelés 200 millió forintba becsülte. A jogokért folytatott küzdelem valódi célja az volt, hogy a sokszereplős médiapiac létrejötte után ki részesüljön majd a filmek sugárzási jogának bevételeiből. Az első médiatörvény⁴ ugyanis magyar filmek játszására kötelezte a műsorszolgáltatókat, és ebből évente a 830 film jogainak birtokosa legalább 30-60 millió forintba számíthatott. A közvetlen vagy közvetett állami tulajdonlás mellett szót, hogy ebből a bevételből – a forgalmazási költségek levonása után – kifizessék a szerzői és szomszédos jogi jogosultaknak járó jogdíjakat, továbbá forrásokat biztosítsanak az alkotások megőrzésére és karbantartására is. Az ÁPV Rt. álláspontja 2002-ben már az volt, hogy a vagyonértékelést követően kivásárolja a stúdióknál lévő filmjogokat, majd azokat egyetlen cégnél, a MOKÉP-nél vonja össze, hogy a később privatizálandó társaság kereskedjen azokkal a mozkókép- és médiapiacon. A tizenhárom filmes szakmai szervezet és stúdió által létrehozott Filmszakmai Kerekasztal képviselői viszont egy létrehozandó közhasznú társaságnál gondolták jó kézben lévőnek a műveket, hogy azok egyenrangúan értékesíthetők legyenek a piacon, és nyereségérdekelt magántulajdonos ne húzhasson hasznót eladásukból. Időközben az Országos Rádió és Televízió Testület elnöke is bejelentette igényét a filmjogok birtoklására.⁵

A Filmszakmai Kerekasztal koncepciójában az szerepelt, hogy az ÁPV Rt. tulajdonában lévő filmszakmai vállalatok holdingba (Magyar Mozkóképipari Rt.) tömörítésével párhuzamosan szükség van a MOKÉP Rt.-nél lévő, 1987 előtt készült magyar filmek vagyoni jogainak átadására a Magyar Nemzeti Filmarchívumnak (MNFA). Ez utóbbit a Filmszakmai Kerekasztal egyrészt azzal indokolta, hogy ezzel biztosított a filmvagyon tulajdonosi védelme, másrészt azzal, hogy az MNFA a filmjogok hasznosításából a korszerű filmintézeti funkciók ellátásához többletforrásokhoz jusson. A 2003 januárjában napvilágot látott javaslat szerint a kópiák tulajdonjoga került volna az MNFA-hoz, míg a forgalmazási jogokat – pályázati

⁴ 1996. évi I. törvény a rádiózásról és televíziózásról.

⁵ Sós B. Péter: Magyar filmjogok: áttekinthetetlen helyzet. Filmvilág, 1997. 7. sz., p. 37.

úton, meghatározott időre és korlátokkal – egy ezekre a tevékenységekre szakosodott cég kapná meg.

Problémát jelentett viszont, hogy a korábbi vizsgálatok nem terjedtek ki arra, hogy miként lehet a hasznosítási jogokat mint vagyonelemeket az érintett társaságok vagyonából kiemelni és más szervezetnek átadni, pontosabban jogátruházási szerződés útján a kijelölt filmjogosulti szervezet vagyonába átcsoportosítani. A törvény-előkészítés részeként került sor a közgazdasági, pénzügyi, jogi elemzések elkészítésére a vagyonátcsoportosítás hatásáról, költségéről, ütemezéséről annak érdekében, hogy jogi és szakmai szempontból megalapozott javaslat szülessen a döntéshozó(k) számára.

Az első és talán legfontosabb feladatot a magyar filmvagyon jogi státuszának meghatározása jelentette. A filmjogok hovatartozását a vonatkozó – a jelzett időszakban hatályos – szerzői jogi törvények és az érintett vállalatok közötti jogátruházási szerződések határozták meg. Az 1921. évi LIV. törvénycikk a szerzői jogról és a szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvény filmszerzőkre nézve hátrányos rendelkezései értelmében az előállító joga (volt) a felhasználási jogok átengedése harmadik személyeknek akár kizárólagos jelleggel is. Ez, valamint az 1948. évi államosítás és a filmbeszolgáltatás révén kialakult helyzet alapozta meg a MOKÉP jogszerzését. Az államosítások és a filmbeszolgáltatás eredményeként tehát a magyar filmek szerzői vagyoni jogai 1956-ig teljes egészében a MOKÉP vagyonába kerültek, a kópiák tulajdonjogával együtt. A Hungarofilm Vállalat 1956. évi létrehozatalától a külföldi forgalmazási jogokkal már nem a MOKÉP, hanem a Hungarofilm rendelkezett. Ez a „tisztá” rendszer 1964-ig állt fenn.

A Mafilm és a stúdiórendszer 1964-es létrejöttét követően a jogok átruházását a MOKÉP és a Mafilm között megkötött ún. „általános szállítási szerződések” vagy „keretszerződések” rögzítették. A lényege ezeknek a szerződéseknek az volt, hogy a MOKÉP valamennyi (a szerződéssel érintett) filmnek korlátlan időre megszerezte a Magyarország területén történő forgalmazásának, nyilvános és zártkörű előadásának, minden méretben történő sokszorosításának, valamint televíziós közvetítésének a jogát. 1985-ben külön szerződésbe foglalták valamennyi, 1948 után készült film videó- és kábeltévé-forgalmazási jogát. Ezek alapján leoszúrható, hogy a MOKÉP kizárólagosan, időkorlátozás nélkül megszerezte az 1964 és 1987. július 1. (filmszakmai átszervezés, az önálló stúdióvállalatok létrejötte) között elkészített filmek belföldi forgalmazási jogát. Az eredeti filmkópiák (1964–1987) tulajdonjoga a Mafilm Vállalatot illette meg.

A Hungarofilm Kft. kizárólagos joga volt az 1987. június 30-ig elkészült és nyilvánosságra hozott magyar filmek külföldi forgalmazása (a világ bármely részén, időkorlátozás nélkül, minden létező felhasználási területre). A Hungarofilm 2001. évben bekövetkezett MOKÉP-be olvasztásával a külföldi forgalmazási jogok egyesültek a MOKÉP Rt. vagyonában (jegyzett tőkéjében). A MOKÉP és a Pannónia Filmstúdió (1994-től Pannóniafilm Kft.) között megkötött szerződések alapján a MOKÉP – külön meghatározott kivételekkel – időkorlátozási jog nélküli belföldi forgalmazási jogot szerzett a Pannónia Filmstúdióban készült

animációs filmek tekintetében is.⁶ A 1987. július 1-jével megalakult stúdióvállalatok rendelkeztek a jelzett időszak után készült valamennyi film szerzői vagyoni jogaival, kivéve azokkal, amelyeknek a forgalmazási jogait e stúdiók a MOKÉP-nek, illetve a Hungarofilmnek átengedték. Sajátos a jogi helyzete a felszámolással megszűnt Mafilm és MOVI vagyonában lévő filmjogoknak és kópiáknak, amelyek az ÁPV Rt. tulajdonába kerültek. Az ún. „kiürült” vagyoni jogok átruházása nem érintette a forgalmazási jogokat, de felvetette a jogok egyesítésének célszerűségét és szükségességét.

A Magyar Nemzeti Filmarchívum⁷ sajátjának tekintette az államosítás előtt készült magyar filmek szerzői vagyoni jogait és dologi jogait (kópia-tulajdonjog). Az MNFA a tulajdonosi jogosultságát a feladatköréről rendelkező 163/1960. (M.K. 16.) MM számú, illetve utóbb – a 9/2000. (K.K. 18.) NKÖM utasítással hatályon kívül helyezett – 1/1995. (Műv. K. 20.) számú utasításra alapozta. Ez utóbbi utasítás 5. pontja úgy szövelt, hogy „[a] Filmintézet gyakorolja az állam nevében az 1987-ig többségi állami pénzeszközből készített – az Állami Vagyonkezelő Részvénytársaságtól és az Állami Vagyonügynökségtől átvett – filmek (játék-, dokumentum-, híradó, népszerű tudományos, animációs filmek stb.) tulajdonosi jogait az elidegenítés kivételével”. Ugyanakkor az alapító minisztérium ezzel csak azt akarta kifejezni, hogy e jogok nem általában illetik meg az MNFA-t, hanem az ÁPV Rt.-vel és az Állami Vagyonügynökséggel (ÁVÜ) kötött megállapodás alapján az MNFA-hoz került jogokkal és kópiákkal kapcsolatosan. Az MNFA szerzői vagyoni jogokat vagy ezen belül forgalmazási jogokat tehát nem kapott és nem vett át az állami vagyonkezelőtől, így nem rendelkezik (nem rendelkezhet) a magyar filmek forgalmazási jogaival sem. Az MNFA ugyanakkor jogszerűen birtokolta a különböző megállapodások és a sajtótermékek kötelespéldány-szolgáltatásáról szóló 60/1998. (III. 27.) Korm. rendelet alapján átvett filmnegatívokat és más kapcsolódó anyagokat. Az MNFA „őrzési” jogát – ami magába foglalja a felújítás, tudományos kutatás és zártkörű hozzáférhetővé tétel jogát is – feltétlenül biztosítani kellett a későbbiekben is, törvényi rendelkezéssel alátámasztva.

Elsőként azt kellett tisztázni, miként kerülhetnek át az állam a vállalkozói vagyonának részét képező társaságok jegyzett tőkéjében szereplő filmjogok valamely, a költségvetési szférába tartozó vagy más (a költségvetési körön kívüli) szervezethez. Az állam tulajdonában lévő vállalkozói vagyon értékesítéséről szóló 1995. évi XXXIX. törvényben (a továbbiakban: privatizációs törvény) nem szerepelt olyan kifejezett jogcím, ami alapján költségvetési intézmény részére saját hatáskörben az ÁPV Rt. vagyont adhatott volna át. A 2008. január 1-jétől hatályon kívül helyezett privatizációs törvény szerint az ÁPV Rt. bevételeinek terhére a költségvetési törvényben meghatározott mértékben az állam törvényben vállalt kötele-

⁶ 2008-ban MOKÉP-PANNÓNIA Nonprofit Kft. néven a MOKÉP Zrt. és a Pannóniafilm Kft. egyesüléséről döntött a tulajdonos Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.

⁷ Korábban Magyar Filmintézet (1984–2000), még korábban Magyar Filmtudományi Intézet és Filmarchívum (1959–1984).

zettségeinek teljesítésére lehetett befizetéseket teljesíteni. Jelen esetben – mivel nem bevételről, hanem vagyoni jogokról, vagyontárgyakról volt szó – más megoldást kellett keresni.

A privatizációs törvény 35. §-a szerint az ÁPV Rt. – kivételesen indokolt esetben – az alábbiak szerint adhatta át állami vagyont pénzbeli térítés nélkül:

- a) Olyan vevők részére, akik megfelelő biztosítékok nyújtásával kötelezettségeket vállalnak a reorganizáció, a tőkeemelés, technikai fejlesztés, a szerkezetváltás és a munkavállalók foglalkoztatása, jövedelme, illetve szociális ellátása, továbbá a környezeti károk és terhelések enyhítése tekintetében. Ennek értelmében tehát elméletileg térítés nélkül adhatta át az ÁPV Rt. a filmjogokat (pontosabban azt a társaságot, amelyben a filmjogokat az állami vagyongazdálkodó szervezet) annak a vevőnek, aki vállalja a szükségessé váló fejlesztéseket (pl. digitalizálás), tőkeemelést hajt végre és/vagy garantálja a dolgozók hosszú távú foglalkoztatását. Tekintettel arra, hogy a szakma és a kormányzat elkötelezte magát a filmvagyon állami tulajdonban tartása mellett, ezt a lehetőséget ki kellett zárni.
- b) Ha az átadás törvény alapján közalapítvány, közcélú alapítvány, köztestület, továbbá olyan más közcélú egyesület részére történik, amely jogszabályban meghatározott közfeladat ellátását veszi át, illetve költségvetési tehervállalást helyettesít. Ennek értelmében az ÁPV Rt. térítésmentesen adhatta volna át a jogokat, illetve a társaságokat a Magyar Mozgóképi Alapítványnak (MMKA),⁸ amennyiben a filmszakmai tevékenységeket közfeladatként definiáljuk. E megoldás mentén a filmvagyont az ÁPV Rt. saját hatáskörében átadhatta volna az MMKA-nak. Ebben az esetben tehát nem lett volna szükség külön törvényi előírásra sem, csak annak a kimondására, hogy az MMKA közfeladat ellátását veszi át, illetve költségvetési tehervállalást helyettesít.⁹ E konstrukcióban a filmvagyon (filmjogok mint vagyoni értékű jogok) vagy az állami tulajdonú filmszakmai társaságok összessége az MMKA tulajdonába kerülhetett volna egy vagyongazdálkodó közhasznú társaság (kht.) gondozásában. Ha nem a társaságokat, hanem csak a filmjogokat kapja meg az MMKA, akkor a filmkincs hasznosítására pályázatot írhat ki. A pályázati feltételeket, a forgalmazó kötelezettségeit (például az MNFA-nak juttatott hányad) a Filmszakmai Kerekasztallal vagy a Koordinációs Tanáccsal egyetértésben dolgozhatja ki az MMKA.

⁸ A Magyar Mozgóképi Alapítvány egy mozgóképszakmai szervezet volt Magyarországon, amely a mozgóképtörvény szerint az állami költségvetésben a filmipar támogatására előirányzott összegek, illetve az egyéb forrásokból származó, ugyanezt a célt szolgáló bevételek elosztását végezte 1998 és 2012 között.

⁹ A Ptk. szerint a közalapítvány olyan alapítvány, amelyet az Országgyűlés, a Kormány, valamint a helyi önkormányzat vagy kisebbségi önkormányzat képviselő-testülete közfeladat ellátásának folyamatos biztosítása céljából hoz létre. Ebből, valamint a közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény 26. § c) 5. pontjából (eszerint közhasznú tevékenység: a kulturális tevékenység) az következik, hogy az MMKA közfeladatokat lát el, következésképpen az ÁPV Rt. vagyonába tartozó vagyoni értékű jogok átadhatóak a számára.

- c) Az éves költségvetési törvényben meghatározott egyéb esetekben. Ennek értelmében az éves költségvetési törvényben vagy annak esetleges módosításában foglalt előírással az ÁPV Rt. térítésmentesen átadja a tulajdonában lévő filmszakmai társaságoknál lévő filmek vagyoni értékű jogait. Ez az átadás kiterjedhet a filmjogok egészére, vagy – különleges eljárással, jogi szakvélemény mentén haladva – a vagyoni jogok meghatározott részére (jogok megosztása). E szabály szerint az átadás kedvezményezettje bármely szervezet lehet, így a költségvetési körbe tartozó Magyar Nemzeti Filmarchívum is. Ennek a változatnak az az előnye az *a)* pontban foglalt lehetőséghez képest, hogy a kedvezményezettnek nem kell vállalnia semmilyen tőkeemelési, fejlesztési, foglalkoztatási stb. garanciát, amennyiben az Országgyűlés a költségvetési törvény részeként megszavazza a vagyonátadást. A költségvetési törvény külön szabályában kerül kimondásra, hogy az ÁPV Rt. a tulajdonában lévő filmek vagyoni jogait és/vagy a kópiák tulajdonjogát térítésmentesen átadja a Magyar Nemzeti Filmarchívumnak. Ebben az esetben is – hasonlóan az MMKA tulajdonszerzéséhez – lehetőség van arra, hogy az MNFA maga végezze a forgalmazást, vagy pályázatot írjon ki a jogok hasznosítására.
- d) Ha az átadás külön törvény alapján sportszervezet részére történik. Ez a lehetőség esetünkben nem kerülhetett szóba.

Egybehangzó szakértői vélemények alapján a filmjogok átcsoportosítását, átadását két lépésben volt célszerű megvalósítani. Első menetben egy cégben kellett egyesíteni, összpontosítani a valamennyi állami tulajdonosnál – legyen az állami vagyonkezelő vagy filmszakmai társaság – lévő filmjogokat. A második körben kellett sort keríteni e vagyonelemeknek az átruházására – a privatizációs törvény fentiekben részletezett szakaszai mentén – az erre kijelölt szervezetre. A kétlépcsős megoldásra azért volt szükség, hogy a rendezési folyamat kb. egy éve alatt a filmjogok tisztább jogi helyzetbe kerüljenek. Ezt a bonyolult feladatot – szakmai konszenzus mellett és a mozgóképtörvény lehetőségeit kihasználva – az ÁPV Rt. csak részben tudta saját hatáskörben elvégezni. Ehhez szükség volt a filmek alkotóit mint szerzői jogi jogosultakat megillető díjigények (például videókölcsönzés, kábeltévéjogdíj) rendezésére, leginkább közös jogkezelés útján. Ennek rendezésére a FilmJus Filmszerzők és Előállítók Szerzői Jogvédő Egyesülete, a filmalkotók kizárólagos jogkezelő szervezete tűnt a legkézenfekvőbb megoldásnak. Emellett szükségessé vált bevonni a Magyar Szabadalmi Hivatal mellett működő Szerzői Jogi Szakértő Testületet (a továbbiakban: SZJSZT) is.¹⁰

A fentieket összegezve, a filmjogok elvonását és elkülönítését kizárólag egy komplex rendezési folyamatban lehetett elképzelni és megvalósítani. Jogilag talán elképzelhető, de semmiképpen nem megnyugtató rendezés lett volna, ha csupán egy vállalatból egy másik szervezethez, és nem valamennyi, hanem csak a filmek és jogok meghatározott csoportja

¹⁰ Az SZJSZT bevonását, illetve a szakvélemény szükségességét az is alátámasztotta, hogy ilyen típusú jog-elkülönítésre és vagyonátcsoportosításra addig nem került sor az állami szektorban.

kerül át. Egyedüli megoldásként tehát csak az jöhetett szóba, ha – megfelelő vagyonfelmérés, leltár után, valamint a szerzői jogi és szomszédos jogi jogosultakkal, illetve az őket képviselő közös jogkezelő szervezetekkel (Artisjus, FilmJus, EJI, MAHASZ, HUNGART) történt megállapodást követően – az ÁPV Rt. a legoptimálisabb cégbe vonja össze valamennyi saját tulajdonában lévő cég vagyonában lévő szerzői vagyoni jogokat és a jogokat megtestesítő vagyonelemeket. Ez lehet meglévő cég, lehet újonnan alapított társaság. Ezt követően történhet meg – az SZJSZT szakvéleménye alapulvételével – a vagyoni jogok és a jogokat megtestesítő kópia-tulajdonjog szétválasztása és átcsoportosítása, vagy együtt történő átadása a Magyar Nemzeti Filmarchívumnak vagy a Magyar Mozgóképi Közalapítványnak. Akár tartósan állami tulajdonban marad, akár privatizálásra kerül a szerzői vagyoni jogok felett rendelkezési joggal bíró társaság, meg kellett teremteni a garanciáit annak, hogy a filmvagyon hasznosításából származó bevételből (nyereségből) tisztességes részesedést kapjanak a jogosultak (szerzők, jogutódok), és más filmszakmai célokra (gyártás, kópiafelújítás, digitalizálás) is forrás teremtszön.

A filmjogok és kópiák átadásának rendezési folyamatát hátráltatta vagy inkább késleltette a Mafilm Rt. privatizációja körül kiobbant, politikai színezetet sem nélkülöző vita.¹¹ Egy másik konfliktus az öt állami filmműhely miatt alakult ki, miután az ÁPV Rt. a filmszakma tudtán kívül 2004. december 16-án 900 millió forinttal megemelte a Dialóg Filmstúdió Kft. addig 3 millió forintos törzstőkéjét, holott a könyvvizsgálói jelentés szerint a Dialóg Filmstúdió már 2000-ben elveszítette teljes vagyonát, tényleges tevékenységet évek óta nem folytatott. Az ÁPV Rt. ezt a társaságot találta a legalkalmasabbnak arra, hogy feltőkésítse, és ebből a pénzből felvásárolja négy állami stúdió – a Budapest Filmstúdió Kft., a Hunnia Filmstúdió Kft., az Objektív Filmstúdió Kft. és a Pannónia Filmgyártó és Forgalmazó Kft. – filmjogait.

A filmszakmában értetlenséget váltott ki, hogy mi a célja a Dialóg Filmstúdió közbeiktatásának. Ennek magyarázata a gazdasági társaságokról szóló törvényben¹² keresendő, amely az ingyenes eszközátadást nem engedte meg, ezért nem jöhetett szóba, hogy egyből az MNFA-nak adják át a felértékelte portfóliót. A Dialóg Filmstúdió közbeiktatásával biztosítani lehetett a vagyon egy helyen tartását, bár erre a MOKÉP ugyanígy alkalmas lehetett volna. A „kiürített” stúdiókat 2005-ben végül úgy privatizálták, hogy azok alkotógárdája kapott erre lehetőséget, más jelentkezőre az ÁPV Rt. nem is számított. A stúdiókat az előző években a tulajdonos többé-kevésbé konszolidálta, amiből azok kifizethették tartozásaikat.

¹¹ A filmszakmai szervezetek azt próbálták elérni a Kormánytól, hogy állítsák le a filmforgalmazó MOKÉP Rt., a filmkészítés infrastruktúráját adó Mafilm Rt., az utómunkákat végző Magyar Filmlaboratórium Kft. (MF), illetve az állami filmstúdiók privatizációját, és dolgozzák ki, hogy a Mafilm és az MF az MMKA és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma (NKÖM) tulajdonába, illetve vagyonkezelésébe kerüljön.

¹² 1997. évi CXIV. törvény a gazdasági társaságokról. (Hatályon kívül helyezve 2026. július 1-jétől.)

A forgalmazási jogok a tényleges rendezésig a stúdióknál maradtak, amelyeknek az ebből származó bevételeik egy részét az MNFA-nak kellett befizetni.¹³

3. A mozgóképtörvény és a nemzeti filmvagyon

A filmjogok és kópiák MNFA részére történő átadását megelőzően került sor a mozgóképtörvény elfogadására és kihirdetésére.¹⁴ A mozgóképtörvénynek „A nemzeti filmvagyon védelme” című IV. fejezete deklarálta a nemzeti filmvagyon fogalmát, egyesítését és a felhasználására vonatkozó jogi kereteket. E fejezet alapvető rendeltetése volt azon nemzeti filmalkotások állami tulajdonban tartásának biztosítása, amelyek előállítója és forgalmazója a magyar állam, pontosabban az annak tulajdonában álló állami filmstúdió vagy filmforgalmazó vállalat volt.¹⁵ Ennek érdekében a nemzeti filmvagyon fogalmát a filmalkotásokon a hatályos és a korábbi szerzői jogi törvények alapján az államot megillető vagyoni jogok összessége alapulvételével határozták meg, és az idetartozó filmalkotások vagyonkezelői jogát térítésmentes az MNFA¹⁶ részére adták át. Részben ez szolgált mintául a közszolgálati médiavagyon fogalommeghatározására és felhasználásának (hasznosításának) szabályozására is a 2011. január 1-jétől hatályos médiatörvényben.¹⁷

A nemzeti filmvagyon törvényi definíciójának megalkotásakor a jogalkotó a lehetőség szerinti legátfogóbb fogalommeghatározásra törekedett oly módon, hogy az lefedje az állam mint tulajdonos rendelkezése alatt működő filmgyártóknál, valamint az állam kizárólagos finanszírozásával készült filmalkotásokon fennálló és a filmgyártókat (szerzői jogi terminológiával: filmelőállítókat) megillető valamennyi szerzői vagyoni, felhasználási és szomszédos jogot, amelyeket – az erre kijelölt filmszakmai szervezet részére történő átadás előtt – kincstári vagyoni körbe kell(ett) juttatni. A definíció és az alábbiakban bemutatott módosítása lehetőséget adott arra, hogy befogadjon a nemzeti filmvagyon fogalmába valamennyi olyan filmalkotást, amelynek tulajdonosi, illetve jogosulti pozíciójában (részben legalább) az állam található. Ennek megfelelően a nemzeti filmvagyon törvényi definíciója elsősorban azokat a filmeket érintette, amelyeknek gyártása idején az állam, illetve annak vállalatai kizárólagos szereplőként működtek a magyar filmiparban. Ez az időszak az 1948 és 1987 közötti közel negyvenéves periódusban jelölhető meg, amelynek kezdetét az addigi önálló gyártóstudiók teljes államosítása, a végét pedig az addig monopolhelyzetű állami filmgyártó, a Mafilm átszervezése és a filmstúdiók szervezeti önállóságának visszaadása jelentette.

¹³ Vajna Tamás, Vitéz F. Ibolya: Felemás filmipari privatizáció. HVG, 2005. május 11.

¹⁴ 2004. évi II. törvény a mozgóképről (hatályos: 2004. április 1-jétől).

¹⁵ Ezek: Mafilm Zrt., Objektív Filmstúdió Kft., Budapest Filmstúdió Kft., Hunnia Filmstúdió Kft., Dialóg Filmstúdió Kft., Pannónia Film Kft., MOKÉP Zrt., Hungarofilm Kft.

¹⁶ 2012-től Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet (MaNDA), 2017-től a Magyar Nemzeti Filmalap Közhasznú Nonprofit Zrt. (MNF), 2020-tól a Nemzeti Filmintézet és Filmarchívum.

¹⁷ 2010. évi CLXXXV. törvény a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról (a továbbiakban: Médiatörvény vagy Mttv.).

Hangsúlyozni kell, hogy a mozgóképtörvény definíciója alapján az 1969 előtt készült, azaz az 1884. évi és az 1921. évi szerzői jogi törvény hatálya alá eső filmek eredetileg nem tartoztak a nemzeti filmvagyonba. Mivel a jogalkotó nem látott indokot arra, hogy ezek a filmek kimaradjanak a nemzeti filmvagyon köréből, ezért a mozgóképtörvény ilyen irányú 2006. évi módosítása a törvényi fogalomba vonta az 1921. évi LIV. törvény hatálya alá tartozó filmeket is.¹⁸ Ez azt eredményezte, hogy – tekintettel a 70 éves védelmi időre, amit a filmalkotások esetében az utóljára elhunyt szerző halálát követő év első napjától kell számítani – gyakorlatilag minden 1987 előtti készült magyar film szerzői jogi védelem alatt áll, és potenciálisan a nemzeti filmvagyon részét képezi. Kiegészült a meghatározás továbbá az ezeket a jogokat magukban foglaló filmalkotások eredeti negatív példányaival, amelyek kincstári vagyoni körbe vonása és tartós megőrzése szintén kulturális érdek volt.

Meg kell jegyezni, hogy 1987-ben az állam tulajdonosi szerepe nem szűnt meg; ugyanakkor az állami vagyonkezelő portfóliójában maradt cégek olyan gazdálkodási, szervezeti és főleg alkotói önállóságot kaptak, amelynek alapján kijelenthető, hogy az 1987 után e stúdiókban készült alkotások szerzői jogait az önálló szakmai műhelyekként működő stúdiók szerezték meg, kivéve azt az esetet, ha a szerzőkkel ettől eltérően állapodtak meg. Ebből következően a rendezés az 1987 után az államot képviselő vagyonkezelő tulajdonában maradt filmstúdió-vállalatok által gyártott filmeket is a nemzeti filmvagyon körébe sorolta be.

A nemzeti filmvagyon törvényi kategóriája mögött nem elsősorban az a megfontolás állt, hogy ezek a filmek kizárólagosan állami finanszírozással készültek. A mai magyar filmalkotások jó részéről ez ugyanígy elmondható, a támogató szervezetek azonban mégsem léphetnek fel eredeti jogosultként, ez a lehetőség ugyanis – a film szerzőinek minősülő személyeken kívül – csak a filmelőállító számára áll rendelkezésre. Az Sztj. iránymutatást ad arra, hogy mely személyek tekinthetők a film szerzőinek, illetve hogy a film gyártásáért felelős filmelőállító milyen jogcímen és esetekben szerzi meg az alkotásra vonatkozó felhasználási jogokat vagy azok egy részét.¹⁹ Egy film létrehozásának finanszírozása tehát önmagában nem keletkeztet szerzői jogokat a finanszírozó oldalán. Az 1948 és 1987 között készült magyar filmek abból a szempontból viszont mindenképpen más megítélés alá esnek, hogy ebben az időszakban az államon kívül nem volt olyan autonóm gazdasági szereplő, amelyet önálló filmelőállítónak lehetett volna tekinteni.

A nemzeti filmvagyon fogalommeghatározása mellett a mozgóképtörvény azt is rögzítette, hogy a nemzeti filmvagyonra vonatkozó vagyonkezelői jog az állami vagyonkezelő

¹⁸ 2006. évi XLV. törvény a mozgóképről szóló 2004. évi II. törvény módosításáról.

¹⁹ Sztj. 67 § (2) A filmalkotás szerzői a film céljára készült irodalmi és zeneművek szerzői, a film rendezője és mindazok, akik a film egészének kialakításához szintén alkotó módon járultak hozzá. E rendelkezés nem érinti a filmben felhasznált egyéb művek szerzőinek e törvényben biztosított jogait. (3) A film előállítója (a továbbiakban: előállító) az a természetes személy vagy jogi személy, aki vagy amely saját nevében kezdeményezi és megszervezi a film megvalósítását, gondoskodva ennek anyagi és egyéb feltételeiről.

szervezettől²⁰ térítésmentesen a Magyar Nemzeti Filmarchívumhoz kerül, amely e vagyont sem részben, sem egészben nem idegenítheti el, nem ruházhatja át, és nem terhelheti meg.

Összefoglalva, az alábbi, a filmekben fennálló egyes jogosultságokat kell a nemzeti filmvagyon körébe tartozónak tekinteni:

- az 1884. évi XVI. tc. és az 1921. évi LIV. tc. hatálya alá tartozó filmekben fennálló jogokat (a post mortem auctoris védelem sajátos hatálya miatt ma már csak azon filmek esetében, amelyek még védelem alatt állnak – ezek azok a filmek, amelyekre vonatkozóan a post mortem auctoris 70 éves védelem 1935-től számítódik);
- az 1969. évi III. törvény hatálya alá tartozó filmekben fennálló jogokat (a védelem fennállását nem befolyásolja filmelőállító stúdiók 1987 előtti és utáni tulajdonosi helyzetének eltérése);
- az 1999. évi LXXVI. törvény (Sztj.) hatálya alá tartozó filmekben fennálló jogokat (ebben az esetben a filmelőállítói minőség részletes tisztázásra szorul).

A szabályozás kimondta, hogy az MNFA feladata a nemzeti filmvagyon széles körű és többszatsatolás terjesztése. Ennek teljesítése csak a szerzői jogi szabályok tiszteletben tartása mellett lehetséges.²¹ Számba kellett venni tehát, hogy milyen jogosultságokat szerezhettek meg a filmelőállítók, és milyen esetleges jogosultságok maradtak a szerzőknél a különböző szabályozási rezsimok hatálya alatt. A vizsgálat eredménye az lett, hogy a nyilvános előadás és terjesztés joga a filmelőállítónál van, míg a televíziós sugárzás joga az 1950 után, a videó-, és kábeljogok az 1973 után készített filmek esetében vannak a filmelőállítóknál (az állami tulajdonban lévő szervezeteknél).²² Az ezeket az időpontokat megelőzően készített filmek tekintetében a jogok az eredeti jogosultaknál maradtak; ezek megszerzéséről külön kellett gondoskodni. Természetesen az egyéb új típusú felhasználások (műholdas sugárzás, kódolt sugárzás, lehívásra történő hozzáférhetővé tétel) külön szerződési rendelkezést igényeltek.²³ Mindezek alapján össze kellett állítani azoknak a felhasználási módoknak a listáját, amelyek már valamely állami tulajdonban lévő szervezethez tartoztak, illetve azokat, amelyeknek megszerzésére mindenképpen szükség volt ahhoz, hogy a jogszabály elérje a mozgóképtör-

²⁰ Kincstári Vagyon Igazgatóság (KVI).

²¹ Sztj. 35. § (4) bekezdése.

²² Mivel az 1921. évi szerzői jogi törvény alapján a kábeles és a videón történő felhasználások végig, a televíziós sugárzás pedig 1950-ig ismeretlen felhasználási módnak minősültek, ezért az ebben az időszakban készített filmek tekintetében ezek a jogosultságok az eredeti jogosultaknál maradtak, ahogy az 1969. évi III. törvény hatályban léte alatt gyártott filmek közül is csak az 1973 utániak esetében lehet beleérteni a megfilmesítési szerződésbe a videokazettán történő terjesztés, illetve a kábeles továbbkvetítés jogának átengedését.

²³ Ugyan még az 1969. évi III. törvény (régj Sztj.) sem rendelkezett kifejezetten az ismeretlen felhasználási mód szerződések tekintetében való értelmezéséről, a szakirodalom és a gyakorlat (l. a Szerzői Jogi Szakéró Testület 1985. október 3-án kelt szakvéleménye) ebben az időben is egységes volt abban a tekintetben, hogy az 1921-es törvény hatálya alatt létrejött művek tekintetében kötött szerződések hatálya semmiképpen sem terjed ki olyan felhasználási módokra, amelyek a technika akkori állása szerint ismeretlenek voltak (pl. televíziósugárzás, videófelvétel).

vényben megfogalmazott, hatékony és többszörös terjesztés célját. Ezt az összeállítást és az ennek alapulvételével kimunkált koncepciót a nemzeti kulturális örökség minisztere által benyújtott előterjesztés²⁴ és annak függeléke²⁵ tartalmazta.

A televíziósugárzás tekintetében a dogmatikai tisztaságot megzavarta az, hogy széles körben elterjedt a háború előtti és az ötvenes évekbeli filmek televíziós (ma már többségében műholdas) sugárzása, amely esetekben mind a filmforgalmazási jogokkal rendelkező szervezet (MOKÉP), mind pedig a sugárzó televíziószervezetek úgy tekintették, hogy az államosítás során a MOKÉP-hez került a filmjogok összessége, valamint a televíziózás előtt a filmgyártótól átvett széles körű filmforgalmazási jogok magukban foglalják a televíziózást megelőző időszakban keletkezett magyar filmek valamennyi közönséghez közvetítési, sugárzási típusú felhasználási jogait is.

A Szerzői Jogi Szakértő Testület 2003-ban készült szakvéleménye átfogó elemzést adott az 1948–1989 között gyártott magyar filmalkotások szerzői vagyoni jogainak helyzetéről.²⁶ A szakvélemény megállapította, hogy az államigazgatási aktusok²⁷ nem eredményezhették az 1987-ig többségi állami pénzeszközökből gyártott filmek vagyoni jogainak a gyártókról, eddigi forgalmazókról az MNFA-ra történő átszállását, mivel azoknak önmagukban nem lehet a filmvagyoni jogokat közvetlenül befolyásoló polgári jogi joghatást tulajdonítani. Ezek az államigazgatási eszközök nem érintették, és a rendszerváltozást követően alkalmazott eszközök már nem is érinthették a szakvéleményben tárgyalt filmek szerzői jogi vagyoni jogait. Az 1948 és 1989 vége között gyártott filmek vagyoni jogainak sorsa tehát eltérő aszerint, hogy a gyártás, illetve a forgalmazónak való átadás időpontjában éppen milyen alapvető szerzői jogi szabályok és milyen szerződések (főként a filmgyártó vállalat és a forgalmazók között) voltak rájuk vonatkozóan hatályban. A szerződések értelmezésekor figyelembe kell venni azt, az Sztj. 44. § (2) bekezdésében foglalt, ám már korábban is érvényes szabályt, hogy a szerződés kötéskor még nem ismert felhasználási módra a filmelőállító, illetve jogutódja sem szerezhette felhasználási jogot a szerzőktől. Ebből következően ha a szerződésben a videokazettán való többszörözést kötötték ki 1995-ben, ennek a szerződésnek az alapján a felhasználó nem szerzett jogot a DVD-n való többszörözésre is, mivel a DVD 1995-ben még nem volt ismert felhasználási mód.²⁸ „A szakvélemény megállapításai az előadóművészek

²⁴ Előterjesztés a nemzeti filmvagyon rendezésével kapcsolatos feladatokról, továbbá a nemzeti kulturális örökség miniszterének a nemzeti filmvagyonba tartozó filmalkotások többszörös és hatékony terjesztésének részletes szabályairól és a terjesztésből bevételek felosztásának módjáról szóló rendeletének koncepciójáról (2005. május). Az előterjesztés célja a filmvagyon kivásárlásával és a filmarchívumhoz telepítésével összefüggő kormányzati feladatok meghatározása és a mozgóképtörvény 35. § (4) bekezdése alapján megalkotásra kerülő miniszteri rendeletre vonatkozó koncepció felvázolása volt.

²⁵ A nemzeti filmvagyon helyzete rendezésének szerzői jogi vonatkozásai.

²⁶ SZJSZT-33/2003. A filmekre vonatkozó szerzői vagyoni jogok az 1948–1989 között gyártott filmekre vonatkozóan. (A megbízó a szakértői vélemény nyilvánosságra hozatalának mellőzését kérte.)

²⁷ Például az 1/1995. (Mú.K.20.) MKM utasítás a Magyar Filmintézettről.

²⁸ Ha mégis megvalósult a DVD-n való többszörözés, a bíróság megállapíthatta a jogsértést. Abban az esetben, ha a szerződésben csak „bármilyen többszörözésre” adtak engedélyt, ugyanebben az időben szintén csak az akkor ismert többszörözési módokra vonatkozhatott a szerződés.

filmbe foglalt előadásaira kötött szerződések esetében annyiban relevánsak, hogy esetükben is vizsgálni kell legalább azt, hogy a felek szándéka fogalmilag kiterjedhetett-e egyes, a szerződésben kifejezetten nem említett, jövőbeni felhasználási módokra.”²⁹

A fentiekből következően voltak olyan jogok, amelyek jogszabály alapján átszálltak a filmelőállítókra (filmelőállítói „minimumjogok”, amelyek a nemzeti filmvagyon központi részét képezik), egyesek külön megállapodásokban kerülhettek átengedésre (ezek tekintetében elengedhetetlenül szükségessé vált az egyes szerződések egyenkénti vizsgálata), és léteztek olyan jogok, amelyek mindenképpen a szerzőknél maradtak, mivel nem is szállhattak át. Összefoglalóan el lehet mondani, hogy a filmek előállítói – az 1921. évi LIV. törvény alapján önálló szerzői jogosultakként, az 1969. évi III. törvény alapján származékos módon – a következő, ma releváns jogokat szerezték meg kizárólagos jelleggel, területi korlátozás nélkül, a védelmi idő teljes tartamára:

- a) nyilvános előadási jog (mozivetítés, egyéb zártkörű vagy nyilvános vetítés);
- b) nyilvánossághoz közvetítés joga (televíziós, műholdas, vezetékes sugárással vagy egyéb módon, ideértve az on demand típusú közönséghez közvetítést is);
- c) többszörözési jog a nyilvános előadási (mozi-, sugárzási) kópia tekintetében (akár hagyományos analóg, akár új típusú, digitális hordozón, akár végleges, akár ideiglenes mozgóképfelvétel rögzítése céljából);
- d) terjesztési jog a nyilvános előadási kópiák tekintetében;³⁰
- e) átdolgozási jog;
- f) terjesztési jog (videó és DVD) azon filmek tekintetében, amelyekkel kapcsolatosan az érintett szerzők e jogot a filmgyártó szervezetre átruházták;
- g) remake-jog, azaz a jogátruházás időpontját megelőzően 10 éven belül gyártott filmek tekintetében a filmgyártót illető engedélyezési jog a film céljára felhasználni kívánt, alapul szolgáló mű, illetve figura más filmben történő felhasználása vonatkozásában.

A következő vagyoni jogok nem szálltak át a filmelőállítókra:

- a) külön megszerzett jogosultságok, például a merchandisingjogok. Tekintettel arra, hogy a merchandisingjogok nem közvetlenül a megfilmesítéshez kapcsolódnak, ezért ezek minden esetben – kifejezett ellenkező kikötés hiányában – az eredeti jogosultaknál maradtak;³¹
- b) magáncélú lejátszásra alkalmas képhordozó formájában történő példányonkénti terjesztési jog, ideértve a film videólejátszását, valamint a bérbeadás jogát az 1981. előtti

²⁹ Gyertyánfy Péter (szerk.): Nagykommentár a szerzői jogi törvényhez. Wolters Kluwer, Budapest, 2023, p. 660.

³⁰ Az Szjt. 23. § (2), (3) és (6) bekezdése értelmében a filmek bérbeadása és nyilvános haszonkölcsönbe adása, a nyilvános közönyvtárakban történő videókölcsönzés kivételével külön díjfizetési kötelezettséget ró a filmelőállítókra, illetve a filmjogosulti szervezetekre. E díjakról a szerzők nem mondhatnak le, a díjazási jogukat az Szjt. kifejezetten kötelező közös jogkezelésbe utalja.

³¹ Erről bővebben lásd *Stefka Annamária*: A filmjogok és a merchandising. Diplomamunka 2002, Pázmány Péter Katolikus Egyetem.

időszakban készült valamennyi filmalkotás tekintetében; továbbá az olyan, 1981 óta keletkezett filmekkel kapcsolatban, amelyeken a videóterjesztés jogát a szerzők a film-előállítóira nem ruházták át;

- c) díjigény az 1981 előtt keletkezett valamennyi filmalkotás tekintetében megvalósuló terjesztési jog (videó és DVD), valamint a nyilvános haszonkölcsönbe adási jog gyakorlása ellenében, továbbá ugyanilyen módon az 1981 óta keletkezett, de ebben a tekintetben nem jogosított filmekkel kapcsolatban;
- d) díjigény az 1981. óta létrejött filmalkotások tekintetében a magáncélú képhordozók bérbeadása, valamint nyilvános haszonkölcsönbe adása ellenében;
- e) magáncélú lejátszásra alkalmas multimédiumban történő felhasználás joga a filmvagyonhoz tartozó teljes repertoár tekintetében;
- f) díjigény a filmek magáncélú lejátszására alkalmas multimédiumban történő többszörözése, illetve terjesztése ellenében.

A teljes filmjogi rendezés és az MNFA minél teljesebb körű megszerzése érdekében figyelemmel kellett lenni a filmelőállítói szomszédos jogokra is. Az Szjt. szerint a filmelőállító hozzájárulása kell ahhoz, hogy a filmet

- a) többszörözzék;
- b) terjesszék, ideértve a nyilvánosság részére történő haszonkölcsönbe adást is;
- c) vezetékek útján vagy bármely más eszközzel vagy módon úgy tegyék a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhassák meg.³²

Ezekkel a felhasználásokkal kapcsolatban a filmelőállítót díjazás illeti, a jogok teljes egészében átruházhatók. Ennek fényében felmerült, hogy az MNFA a szerzői engedélyezési és felhasználási jogokon kívül szerezzék meg az „új típusú” szomszédos jogosultságokat is. Ezek a jogok az akkori szabályok szerint az 50 évnél nem korábban bemutatott, illetve elkészült filmek esetében illetik meg az egyes jogosultakat. E jogok teljes körűen lefedik a ma ismert és a szerzői jogi szabályozás által elismert felhasználási módokat, így ezek megszerzésével lényegében valamennyi többszörözési és terjesztési mód teljeskörűen gyakorolható a szerzői jogosult által.

Mint látható, ahhoz, hogy a nemzeti filmvagyont az MNFA-hoz kerüljön, és a mozgóképtörvénynek megfelelő hasznosítása megkezdődhessen, előkészítő lépések megtételére volt szükség. A korábban a különböző filmstúdiókat és filmterjesztőket, valamint a koprodukciós partnereket számos film előállításában közreműködő Magyar Televízió Rt.-t illető szerzői vagyoni jogok és felhasználási jogok, valamint a kópiákon fennálló tulajdonjogok terjedelmét és értékét fel kellett mérni, majd egy helyre, a Kincstári Vagyoni Igazgatósághoz kellett csoportosítani. Rendezni kellett a jogok jövőbeni gyakorolhatóságának kérdését is. Ennek érdekében az érintett közös jogkezelő szervezetekkel megállapodás született annak

³² Szjt. 82. § (1) bekezdése.

érdekében, hogy közös jogkezelés keretében lehetővé váljon a nemzeti filmvagyonnal kapcsolatban fennálló, magánszemélyek rendelkezése alatt álló jogosultságok érvényesítése.

A közös jogkezelő szervezetek tehát közvetlenül a Magyar Nemzeti Filmarchívummal állapodtak meg átalánydíjas szerződés formájában, melynek megfelelően az tárgyidőszakonként beszámolt a filmvagyonba tartozó alkotások szóban forgó felhasználásaival kapcsolatosan elért bevételeiről, és jogdíjként az adott bevételei összege után meghatározott százalékos díjat fizetett. A jogosítás egyéves vagy kétéves időszakra szólt, ennek megfelelően az MNFA ezen időszakok alatt az engedélynek megfelelően felhasználhatta a szóban forgó műveket, illetve a felhasználásokra harmadik személyeknek is (televíziószervezetek, mozik stb.) engedélyt adhatott, majd a felhasználásokról részletes kimutatásokkal szolgált a közös jogkezelő szervezeteknek, amelyek a felosztási szabályzatuk alapján az adatközlésnek megfelelően elvégezték a jogdíjak jogosultak közötti felosztását és kifizetését.

A filmelőállítókat és filmszerzőket képviselő FilmJus esetében ez akként zajlott, hogy az MNFA filmelőállítói jogosulti státuszánál fogva megkapta, illetve megkapja a jogkezelő szervezettől az előállítói kisjogdíjakat (magánmásolási díj, kábeljogdíj), továbbá a FilmJus gyakorolja a filmarchívum tulajdonában lévő magyar filmek külföldi közös jogkezelését. A filmszerzői területen a filmarchívum elismerte a FilmJus jogkezelési jogosultságát, és a filmek felhasználása után fennálló jogdíjfizetési kötelezettségét a FilmJus közreműködésével teljesítette, illetve teljesíti. Ennek mértéke a FilmJus éves díjszábaibaiban foglalt díjtételek, kivéve, ha született és fellelhető a filmszerzővel kötött egyedi szerződés.

A rendezési folyamat részeként került kiadásra a 203/2006. (X. 5.) Korm. rendelet a nemzeti filmvagyonba tartozó filmalkotások terjesztésének részletes szabályairól. Ennek értelmében az MNFA a nemzeti filmvagyonba tartozó jogok által érintett filmalkotások terjesztése során a filmalkotásokat közvetlenül forgalmazza, vagy terjesztési szerződést köt a filmterjesztést (forgalmazást) üzletszerűen végző szervezetekkel, attól függően, hogy a magasabb forgalmazási bevételek elérése, a filmalkotások széles körének a közönséghez való eljuttatása milyen módon valósul meg eredményesebben, illetve a forgalmazás feltételei az MNFA-nál milyen mértékben állnak rendelkezésre. Az MNFA a miniszter által jóváhagyott minimum díjmértékekre tekintettel, a terjesztési módoktól függően alakíthatta ki a díjfizetés módját és mértékét a forgalmazókkal. A rendelet kimondta azt is, hogy a szerzői és szomszédos jogi jogosultakkal szemben a felhasználási engedély megszerzéséért és a jogdíj megfizetéséért az MNFA felel. A filmarchívummal egyetemlegesen felel a forgalmazó, ha a filmarchívum a forgalmazó elszámolási és fizetési kötelezettségének elmulasztása miatt nem tudja teljesíteni a szerzői és szomszédos jogi jogosultakat megillető jogdíjat.

A 2019. december 31-éig hatályban lévő rendelet kitért arra is, hogy az MNFA a nemzeti filmvagyonba tartozó jogok által érintett filmalkotásokon fennálló, azon felhasználási jogoknak a megszerzésére, amelyeknek nem ő a vagyonkezelője, és nem a Kincstári Vagyoni Igazgatóság a jogosultja, felhasználási szerződés megkötését kezdeményezi az egyéb szerzői jogi, illetve szomszédos jogi jogosultakkal, ideértve az egyes vagyoni jogok közös kezelését végző egyesületeket is.

A mozgóképtörvény 2012. január 1-jétől hatályos módosítása kimondta, hogy a nemzeti filmvagyonra vonatkozó vagyonkezelői jogokat a Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet (MaNDA) gyakorolja.³³ Új elem volt a szabályozásban, hogy a nemzeti filmvagyonba tartozó filmalkotások terjesztését külön jogszabályban meghatározottak, valamint a MaNDÁ-val kötött megállapodás alapján az elsődlegesen a magyar filmgyártásra szánt állami források elosztására létrehozott Magyar Nemzeti Filmalap (MNF) végzi. Külön szabály rendezte a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alapnak (MTVA) a MaNDA gyűjteményéhez való hozzáférését. Eszerint az MTVA a médiatörvény szerinti feladatai ellátása érdekében a MaNDA által őrzött filmalkotásokat felhasználhatja, illetve a médiatörvény szerinti feladatai ellátása körében a közszolgálati médiaszolgáltatók részére felhasználásra átengedheti.

A Nemzeti Filmintézet Közhasznú Nonprofit Zrt. a Magyar Nemzeti Filmalap és a Médiamecenatúra program egyesüléséből alakult meg 2020. január 1-jétől.³⁴ Az 1992 óta közgyűjteményként működő filmarchívum a Nemzeti Filmintézet igazgatóságaként alapfeladatként látja el a nemzeti filmvagyon hazai és nemzetközi terjesztését, a köznevelésben való hasznosítását. A folyamatos fejlesztések mellett gondoskodik a gyűjtemény legmagasabb színvonalú megőrzéséről, folyamatos digitalizálásáról és restaurálásáról.³⁵

A CDSM-irányelv³⁶ rendelkezéseivel összhangban, 2021. június 1-jei hatállyal került átültetésre az Szjt.-be a kereskedelmi forgalomban nem elérhető művek fogalma és felhasználásuk szabályozása.³⁷ A rendelkezések célja az olyan művekhez való hozzáférés biztosítása, amelyek kereskedelmi forgalomban nem érthetőek el, így ki vannak téve a kulturális kőrforgásból való kikerülés veszélyének. Az átültetést követően azonban lehetővé vált az ilyen műveknek a kulturálisörökség-védelmi intézmények általi szabad felhasználása, ami lehetővé teszi e művek tágabb körben való elérhetőségét, és elősegítheti a kereskedelmi forgalomba való visszakerülését is. Mivel a filmarchívum és az MTVA keretében működő Közzolgálati Médiaarchívum közgyűjteményként kulturálisörökség-védelmi intézménynek minősül, ezek az intézmények is szabadon használhatják fel az olyan, a gyűjteményük részét képező műveket vagy szomszédos jogi védelem alatt álló teljesítményeket, amelyekről a kereskedelmi forgalomban létükre vonatkozóan az adott helyzetben általában elvárható gondossággal végzett vizsgálat alapján vélelmezhető, hogy a szokásos kereskedelmi csatornákon

³³ Megállapította a mozgóképről szóló 2004. évi II. törvény módosításáról szóló 2011. évi CLXIX. törvény 13. §-a. Hatályos: 2012. január 1-jétől.

³⁴ Megállapította a 2019. évi CVI. törvény egyes törvényeknek a Nemzeti Filmintézet Közhasznú Nonprofit Zrt. létrehozásával összefüggő módosításáról.

³⁵ <https://nfi.hu/filmarchivum/rolunk-3/bemutatkozas>.

³⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/790 irányelve (2019. április 17.) a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról.

³⁷ 2021. évi XXXVII. törvény a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény és a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény jogharmonizációs célú módosításáról.

keresztül a nyilvánosság számára nem hozzáférhetők. A mű vagy szomszédos jogi védelem alatt álló teljesítmény nem tekinthető kereskedelmi forgalomban nem elérhetőnek, ha a mű vagy szomszédos jogi védelem alatt álló teljesítmény egyéb változata – ide nem értve a mű átdolgozását – a kereskedelmi forgalomban hozzáférhető.

4. A közszolgálati médiavagyon és annak hasznosítása

Részben hasonló utat járt be a közszolgálati médiaszolgáltatók keretei között készített műsorok és más művek tulajdonjogának és felhasználási vagyoni jogának tisztázása. A rendezésnek azt kellett biztosítania, hogy azok a szerzői művek és egyéb teljesítmények, amelyek részben vagy egészben a közmédia tulajdonában voltak (beleértve mindezek hordozóit, valamint a műveken, teljesítményeken fennálló felhasználási jogokat is) engedély- és térítésmentesen az MTVA tulajdonába kerüljenek.

A közszolgálati médiarendszer átalakításának keretében, annak részeként 2011. január 1-jétől a négy közszolgálati médiaszolgáltató³⁸ volt vagyona egy részének kezelését, illetve egyes feladatait az MTVA vette át. Az átalakítás és a vagyonátadás részleteit a 2010. december 31-éig hatályos rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény átmeneti rendelkezései,³⁹ a vagyonátadó határozat,⁴⁰ valamint a médiatörvény⁴¹ tartalmazta. E vagyonátadásnak kellett megteremtteni a jogi (elsődlegesen szerzői jogi) feltételrendszerét, amelynek mintájául a nemzeti filmvagyonba tartozó filmalkotások vagyonkezelői jogának a Magyar Nemzeti Filmarchívum részére történő térítésmentes átadása, illetve felhasználása szolgált a mozgóképtörvény speciális, azóta részben már hatályon kívül helyezett szabályai alapján.

2011. január 1-jétől tehát az MTVA a tulajdonosi joggyakorlója a közszolgálati médiaarchívumnak, amely tartalmazza egyrészt a közszolgálati médiavagyont, illetve a közszolgálati médiavagyonba nem sorolható műveket és más teljesítményeket. A közszolgálati médiavagyon tekintetében csak olyan művekről, műsorszámokról, hangfelvételekről, kulturális értéket képviselő dokumentumokról, valamint a műveket tartalmazó fizikai hordozókról,

³⁸ A négy közszolgálati médiaszolgáltató (a Magyar Rádió Nonprofit Zrt., a Magyar Televízió Nonprofit Zrt., a Duna Televízió Nonprofit Zrt. és a Magyar Távirati Iroda Nonprofit Zrt.) 2015. július 1-jétől Duna Médiaszolgáltató Zártkörűen Működő Nonprofit Részvénytársaság elnevezéssel egyesült, és egyedüli közszolgálati médiaszolgáltatóként folytatja tovább tevékenységét.

³⁹ 149/C. § (1) Az Országgyűlés határozatban rendelkezik a Közszolgálati Közalapítvány, a Magyar Rádió Zrt., a Magyar Televízió Zrt. és a Duna Televízió Zrt. vagyonának térítésmentes állami tulajdonba adásáról, amely vagyon vonatkozásában a tulajdonosi jogok és kötelezettségek összességét a Műsorszolgáltatás Támogató és Vagyonkezelő Alap gyakorolja. A Közszolgálati Közalapítvány a Magyar Rádió Zrt., a Magyar Televízió Zrt. és a Duna Televízió Zrt. vezérigazgatóinak javaslatára dönt a részvénytársaságok működéséhez szükséges vagyonának, valamint a jogi személyiségekhez közvetlenül kapcsolódó vagyoni értékű jogosultságoknak arról a köréről, amely a részvénytársaságok tulajdonában marad.

⁴⁰ 109/2010. (X. 28.) számú Országgyűlési határozat a Közszolgálati Közalapítvány, a Magyar Rádió Zrt., a Magyar Televízió Zrt., a Duna Televízió Zrt. és a Magyar Távirati Iroda Zrt. vagyona meghatározott körének a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap részére történő átadásáról.

⁴¹ Mttv. 100. §-a és 203. §-ának 33. pontja.

jelmezekről, kellékekről, díszletekről és egyéb szerzői művekről beszélhetünk, amelyek a médiatörvény hatálybalépését megelőzően a közszolgálati médiaszolgáltatók valamelyikét, vagy azt követően az MTVA-t illetik meg vagy illették meg, valamint amelyekre vonatkozóan az Mttv. hatálybalépését követően a közszolgálati médiaszolgáltatók jogelődei szereztek vagy maga a közszolgálati médiaszolgáltató szerez jogot. Az archívum másik részét képező, ún. egyéb vagyon kategória olyan ingó és szellemivagyon-elemekből tevődik össze, amelyek vonatkozásában nem dönthető el egyértelműen, hogy a közszolgálati médiavagyon részét képezik-e, vagy sem, ugyanis előfordulhatnak az archívumban olyan művek, amelyeknek más a jogtulajdonosa, ezért kétséges vagy harmadik személy által vitatható lehet az MTVA jogszerzése.

A vagyonátadás nemcsak a felhasználási és más szerződésekben foglalt jogokra terjedt ki, hanem a közszolgálati médiaszolgáltatók saját (belső) gyártásában készült műveire, műsoraira is. Ezeknél is előfordulnak szerzői jogi értelemben véve „vegyes művek”, vagyis amelyeknél a filmelőállítónak minősülő médiaszolgáltató nem szerezte meg minden szerzőtől a korlátlan felhasználási jogokat.⁴² Az MTVA 2011. január 1-jétől – a vagyonszállás, illetve a közmédia integrációjának időpontjától – maga gyártja az ún. belső gyártású műsorokat, vesz részt koprodukciókban, és maga köti meg a felhasználási és egyéb, vagyoni vagy felhasználási jog megszerzését tartalmazó szerződéseket (külső gyártás vagy vásárolt műsorok).

A jogalkotói szándék az volt, hogy a vagyonátadással az MTVA-hoz telepített és abban „egyesített” – döntően költségvetési finanszírozású – médiavagyon közszolgálati médiaszolgáltatásban történő felhasználása minél gördülékenyebben és könnyebben valósulhasson meg. A helyzetet az tette bonyolulttá, hogy az MTVA nem lett jogutódja a közszolgálati médiaszolgáltatóknak, csupán a feladataik és a vagyonuk jelentős része került át az Országgyűlés döntése nyomán, jogszabály útján az MTVA-hoz. A helyzetet csak úgy lehetett rendezni, hogy a közszolgálati médiavagyon fogalmi köre a lehető legszélesebben kerül meghatározásra,⁴³ ezáltal biztosítva egyrészt az MTVA teljes körű jogszerzését, másrészt

⁴² Például ha a belső gyártású műsor írója és/vagy zeneszerzője nem volt a médiaszolgáltató munkavállalója, nem szálltak át a médiaszolgáltatóra a közreműködő szerző(k) teljesítményéhez kapcsolódó vagyoni jogai.

⁴³ Lásd Mttv. 203. § 33. Közszolgálati médiavagyon: a közszolgálati médiaszolgáltató, jogelődei, valamint az Alap által megrendelt, bármilyen jogcímen készített, adásvétel útján beszerzett, felhasználási szerződéssel vagy egyéb megállapodás útján részben vagy egészben megszerzett vagy készített filmalkotások és más audiovizuális művek, rádiós műsorszámok, hangfelvételek és a médiaszolgáltatáshoz kapcsolódó egyéb, kulturális értéket képviselő dokumentumok, fényképek szerzői és szomszédos jogai, vagy ezek bármely felhasználási jogai, valamint e műveket tartalmazó fizikai hordozók (például: lemezek, szalagok, kazetták, papíralapú dokumentumok, kották), továbbá a jelmezek, kellékek, díszletek és egyéb szerzői művek, amennyiben a művel kapcsolatos szerzői és szomszédos jogok a törvény hatálybalépését megelőzően a közszolgálati médiaszolgáltató jogelődei valamelyikét vagy a törvény hatálybalépését követően az Alapot illetik meg vagy illették meg, valamint amelyekre vonatkozóan e törvény hatálybalépését követően a közszolgálati médiaszolgáltató jogelődei szereztek, vagy maga a közszolgálati médiaszolgáltató szerez jogot.

a közszolgálati médiaszolgáltatás archív műsorszámokkal történő ellátásának folyamatos biztosítását, több garanciális feltételnek való egyidejű megfeleléssel.⁴⁴

A jogátzállás alapján az alkotásokat az MTVA külön engedély és díjfizetési kötelezettség nélkül jogosult és köteles a közszolgálati médiaszolgáltató számára nyilvánossághoz közvetítés céljára átadni. A jogátzállás nem érinti az MTVA-nak, illetve – közvetítésre átadás esetén – a közszolgálati médiaszolgáltatónak a közös jogkezelő szervezetek részére történő adatszolgáltatási és jogdíjfizetési kötelezettségét.⁴⁵

2011 áprilisától ugyancsak az MTVA a tulajdonosi joggyakorló a Nemzeti Audiovizuális Archívum (NAVA) tekintetében is, amely a magyar és magyar vonatkozású műsorszámok gyűjtését, nyilvántartását, archiválását és a nyilvánosság számára külön rendeletben meghatározott módon történő hozzáférhetővé tételét biztosító, állami tulajdonban lévő, országos gyűjtőkörű közgyűjteménynek minősülő audiovizuális archívum. A NAVÁ-törvény⁴⁶ értelmében a NAVÁ-val összefüggő tulajdonosi jogok és kötelezettségek összességét az MTVA a médiatörvény rendelkezéseinek figyelembevételével gyakorolja.

A közszolgálati médiavagyonra vonatkozó tulajdon- és jogátzállás nem ellentétes az Szjt. előírásaival, nem sérti a szerzői és szomszédos jogi jogosultak érdekeit, továbbá az MTVA csak azokat a jogokat szerezte meg, amelyek a közszolgálati médiaszolgáltatókat is megillették, semmivel sem többet. A konstrukciót azért kellett így kialakítani, mert ezek a szervezetek bizonyos esetekben harmadik személyre történő átruházás tilalmával szereztek meg a sugárzási jogokat. Ha viszont a médiatörvény mondja ki a jogátzállást (jogutódlást), akkor nincs szó harmadik személynek történő átengedésről, hanem arról, hogy a közszolgálati médiaszolgáltató helyébe meghatározott esetekben az MTVA lép.⁴⁷

Az MTVA – mint kizárólagos jogtulajdonos – jogosult terjesztetni, értékesíteni, értékesítési célra felajánlani azokat a műveket, amelyek a közmédiarendszerben készültek, keletkeztek vagy kerültek beszerzésre. A médiatörvény mindezeket nemcsak jogosultságként, hanem feladatként is az MTVA-hoz rendeli. A médiatörvény még azon művek, műsorok szerzői vagyoni jogait is az MTVA-hoz telepítette, amelyekre vonatkozóan a közszolgálati médiaszolgáltató esetlegesen a törvény hatálybalépését követően szerez jogot.

A médiatörvény 100. §-ának (6) bekezdése kifejezett kikötést tartalmaz az MTVA-ra, illetve a közszolgálati médiaszolgáltatóra nézve az Szjt. betartására és a közös jogkezelő szervezetekkel történő megállapodásra, ami garanciát jelent arra, hogy az archívumban ta-

⁴⁴ Kiss Zoltán Károly: A közszolgálati médiaarchívum és a Nemzeti Audiovizuális Archívum szabályozási környezetének változásai. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 10. (120.) év. 5. sz., 2015. október, p. 128.

⁴⁵ Uo. p. 126.

⁴⁶ 2014. évi CXXXVII. törvény a Nemzeti Audiovizuális Archívumról.

⁴⁷ Kiss: i. m. (44), p. 128.

lálható művek és más teljesítmények felhasználása jogszerűen történik.⁴⁸ Ezzel összhangban az MTVA 2011-ben és 2012-ben hosszú távú megállapodásokat kötött az Artisjus-szal és a MAHASZ-szal, továbbá a FilmJus-szal, az Előadóművészi Jogvédő Irodával és a HUNGART-tal is.

Az MTVA archívumának hasznosításával kapcsolatban elsők között felmerült egyik legégetőbb kérdés az volt, hogy részét képezi-e a közszolgálati médiavagyonnak az MTVA megalakulása előtt gyártott filmek online felhasználásának joga, és ha igen, hogyan szálltak át az egyes közszolgálati médiaszolgáltatók által korábban megszerzett online felhasználási jogok az MTVA megalakulását követően magára az MTVA-ra. A médiatörvény hatálybelépése előtt gyártott művek, műsorok online felhasználásának joga abban az esetben szállt át az MTVA-ra, ha ezekkel a jogokkal már a közszolgálati médiaszolgáltatók is rendelkeztek. A médiaszolgáltatók – szomszédos jogi jogosultként – az általuk előállított (belső gyártású) műsorok teljes körű vagyoni jogaival rendelkeztek, beleértve az online felhasználás jogát is. A közszolgálati médiavagyonban, továbbá az MTVA archívumának abban a részében, amely nem tartozik a közszolgálati médiavagyonba, ugyanakkor vannak olyan művek, műsorok, illetve felhasználási jogok, amelyekre nézve az MTVA nem rendelkezik online felhasználási joggal, mert ezeket a médiaszolgáltatók korábban nem szerezték meg, vagy ismeretlen felhasználási módként nem szállták át ezek a jogok az eredeti szerzőktől a médiaszolgáltatókra.

Az archívumban található rádió- és televíziójátékok és filmalkotások ismételése során a szerzői és szomszédos jogi jogosultaktól (rendező, író, forgatókönyvíró, zeneszerző, műfordító, dramaturg, operatőr, jelmez- és díszlettervező, előadóművészek), illetve örökösöiktől felhasználási szerződés megkötésével lehet megszerezni az ismételt sugárzási jogokat. Ezek az ún. nagyjogos engedélyek függetlenek a közös jogkezelő szervezetek részére fizetett sugárzási átalánydíjtól. Az ismételt sugárzási engedélyt nem kell megszerezni azoktól az alkotóktól, akik a közszolgálati médiaszolgáltatóval, illetve jogelődeivel munkaviszonyban vagy egyéb tartós foglalkoztatási viszonyban álltak. Az előadóművészek közreműködésével készült televízióműsorok ismételt sugárzásának díjazásával kapcsolatban a Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleménye szerint a sugárzás vagy nyilvánossághoz történő átvitel céljából rögzített előadások esetében – ideértve a filmalkotásoknak tekinthető ilyen rögzítéseket is – teljes egészében, minden korlátozás nélkül fennáll az Sztj. szerinti díjigény, és nem vonatkozik rájuk a filmelőállítóra történő jogátzállás vélelme. A díjigény akkor is fennmarad, ha az előadóművész hozzájárul előadásának filmalkotásban való rögzítéséhez,

⁴⁸ Mttv. 100. § (6) Az Archívumban található, a közszolgálati médiavagyon részét képező, valamint a közszolgálati médiavagyonba nem tartozó szerzői műveket és más szellemi alkotásokat az Alap és a közszolgálati médiaszolgáltató az Sztj., valamint a szerzői jogi és szomszédos jogi jogosultakkal kötött megállapodás keretei között használhatja fel.

és nem köti ki külön, hogy ez a jogdíjigény a rögzítéshez való hozzájárulással nem száll át a rögzítést végzőre vagy másra.⁴⁹

5. Zárógondolatok

A mozgóképtörvény kiemelten fontos rendelkezése volt azon nemzeti filmalkotások állami tulajdonban tartásának biztosítása, amelyek előállítója a magyar állam (pontosabban állami filmstúdió) volt. Ennek érdekében a nemzeti filmvagyon fogalmát a filmalkotásokon a hatályos és a korábbi szerzői jogi törvények alapján az államot megillető vagyoni jogok összessége alapulvételével határozták meg, és az idetartozó filmalkotások vagyongazdálkodási jogát térítésmentesen a Magyar Nemzeti Filmarchívum részére adták át. Részben ez szolgált mintául a közszolgálati médiavagyon fogalmának meghatározására és felhasználásának szabályozására a médiatörvényben, majd 2019-ben az építészeti alkotásokra vonatkozó szerzői jogi szabályozás megreformálásának, és ennek részeként a nemzeti tervvagyon bevezetésének.⁵⁰ Ez utóbbinak célja a rendszerváltást megelőzően állami keretek között munkaviszonyban készült építészeti tervek egységes kezelésének megteremtése volt, továbbá annak deklarálása, hogy azokra a tervekre kizárólag az állam szerezhette a vagyoni jogot. A nemzeti tervvagyon felállításával egyértelművé vált, mely épületekre és azok terveire vonatkozóan gyakorolhatja egy állami szerv a vagyoni jogokat.⁵¹

Mindhárom jogintézmény bevezetésekor komoly aggályok fogalmazódtak meg, hogy ezek az intézkedések az eredeti alkotók vagyoni jogainak normatív eszközökkel történő csorbítását jelentik, amelyek a nekik járó jövedelmek (jogdíjak) elapadásával járhatnak. Az azóta eltelt időszak ezeknek a félelmeknek az ellenkezőjét igazolta vissza. Nem túlzás kijelenteni, hogy a tárgyalt vagyonelemek jogi és intézményi háttérének megteremtése nemcsak előmozdította ezeknek a műveknek a piacra kerülését és többszörös hasznosítását, de többletbevételhez juttatta az így felhasznált alkotások szerzőit és szomszédos jogi jogosultjait, leginkább jogörököseit.

⁴⁹ SZJSZT-27/2006. Az előadóművészek közreműködésével készült televízió-műsorok ismételt sugárzásának díjazása – Az Szjt. 74. §-a (2) bekezdésének értelmezése.

⁵⁰ 2018. évi CXXXIV. törvény az építészeti alkotásokra, műszaki létesítményekre és azok terveire vonatkozó szerzői jogi szabályozással összefüggő módosításáról. A jogalkotó a rendezésre vonatkozó alapvető szabályokat nem az Szjt.-ben, hanem az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvényben helyezte el, mely szabályok lényegében változtatás nélkül kerültek át a magyar építészetéről szóló 2023. évi C. törvény 191-192. §-ába.

⁵¹ Bővebben lásd: Kiss Zoltán Károly: Az építészeti alkotások és a műszaki létesítmények szerzőinek díjazása. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 18. (128.) évf. 6. sz., 2023. december, p. 55–58.